

Fotó: Baró Wessely Miklós, Városi Könyvtár

Hátrányos helyzetben élő gyerekek könyvtári foglalkoztatása Kézdivásárhelyen

A hátrányos helyzetű gyermekek számára a meshallgatás és a könyvtárlátogatás nem csupán szabadidős tevékenység lehet, hanem kritikus fontosságú esélyteremtő eszköz, amely segíthet áthidalni a szociokulturális szakadékokat. Jelen írásban a szociálisan hátrányos helyzetben, illetve az enyhe mentálisan hátrányos helyzetben levő gyerekek foglalkoztatásáról osztom meg tapasztalatomat, véleményemet, illetve két erdélyi könyvtár hasonló foglalkozásáról számolok be röviden.

Néhány éve foglalkoztat a gondolat, hogy miként lehetne a könyvtár szolgáltatásait elérhetővé tenni a szociálisan hátrányos helyzetű családok, gyerekek számára. Tudjuk, hogy könyvtárba elsősorban az jár, aki szeret olvasni, kultúrafogyasztó. A szociálisan hátrányos helyzetű családok egy részére ennek az ellenkezője jellemző: olvasatlanság, tanulatlanság, analfabétizmus. Ezeknél a családoknál általában nincs könyv, az olvasást szükségtelennek, időpocsékolásnak tartják. Azonban a mobiltelefon szinte mindenki kezében ott van, képeket, videókat néznek, játszanak, hangüzenetekkel kommunikálnak egymással. A legtöbbnek nem hiányzik az írás, legfőlegbb megtanulják a saját nevüket nyomtatott betűkkel lerajzolni, vagy ha ez sem megy, egy cirkafirka és melléje egy tintába mártott ujjlenyomat megteszi. Nagyjából zárt, kisebb közösségben, a település peremvidékén élnek. Nagyon szerettem volna ebből a közösségből néhány gyereknek mesefoglalkozást tartani, valamilyen rendszerességgel, de nem találtam a hozzájuk vezető utat, még a szociális munkások által sem. Aztán 2025 nyarán, a Kézdivásárhelyen indulni készülő Act for Children

elnevezésű nappali központba pedagógusokat kerestek rész munkaidőben, délutáni segítő oktatásra. Gondolkodás nélkül jelentkeztem és sikeresen pályáztam a feladatra.

Az Act for Children elnevezésű pályázat célja, hogy csökkentse az állami gondozásba kerülő gyermekek számát, egy olyan integrált támogatási és beavatkozási rendszer által, amely a gyerekeknek és a családoknak a szükségleteit felmérve nyújt minőségi szolgáltatást, hozzáférést. A program középpontjában azok a 18 év alatti fiatalok állnak, akik nehéz anyagi helyzetben élnek, kedvezőtlen lakáskörülményeik vannak, illetve akiknél különböző egészségügyi problémák, fogyatékoság, családon belüli bántalmazás vagy más a családi kapcsolatokat romboló kockázati tényezők vannak jelen. A projekt figyelmet fordít azokra a gyermekekre is, akik sérülékeny élethelyzetbe kerültek, legyen szó iskolaelhagyásról, otthonelhagyásról, szenvedélybetegségekről, öngyilkossági kísérletről vagy a bűnelkövetés lehetőségéről és veszélyéről.

A kedvezményezettek összetett szakmai támogatásban részesülnek, amely magában foglalja a pszichológiai, egészségügyi és szociális tanácsadást, az oktatási és pályacélokra való segítségnyújtást. A program fontos eleme a szülők bevonása is, hiszen a szülői készségek fejlesztésére, a gyermeknevelés támogatására és a jogokkal, kötelezettségekkel kapcsolatos tájékoztatásra egyaránt hangsúlyt fektetünk. A gyermekek számára szabadidős és közösségi tevékenységeket

”
Néhány éve foglalkoztat a gondolat, hogy miként lehetne a könyvtár szolgáltatásait elérhetővé tenni a szociálisan hátrányos helyzetű családok, gyerekek számára

is szervezünk, például kertészkedést és kézműves-foglalkozásokat, miközben célzottan fejlesztjük az önálló életvitelhez szükséges készségeket. Segítjük az iskolai beilleszkedést, megelőzve a korai iskolaelhagyást. A projekt részeként közösségi érzékenyítő és tájékoztató tevékenységek is zajlanak.

A szolgáltatások mellett kézzelfogható támogatásokat is biztosít a projekt a résztvevő gyermekeknek és családjaiknak. Ezek közé tartozik a tanfelszerelés, könyvek és tanulást segítő eszközök biztosítása, higiéniai csomagok kiosztása, tanulásra alkalmas otthoni tér kialakításának támogatása, a közlekedési költségek átvállalása, valamint informatikai eszközök rendelkezésre bocsátása.

Az Act for Children pályázat keretében létrehozott nappali központ 2025 novemberében kezdte meg működését. Jelenleg 110 egy és tizennyolc év közötti gyermek (kb. 30 roma, 2 román, a többi magyar nemzetiségű) részesül itt szakmai segítségben egyénre szabott felmérések alapján. A központ munkáját elhivatott, multidiszciplináris csapat végzi, amely három pszichológusból, két szociális munkásból, két pedagógusból, egy orvosi asszisztensből és egy program-szervezőből áll, biztosítva ezzel a gyermekek és családjaik átfogó, összehangolt támogatását.

Pedagógusként az a feladatom, hogy segítsen őket az iskolai- és házi feladatok megértésében, olyan fejlesztő foglalkozásokat tartsak, hogy megelőzzük az osztályismétlést, iskolaelhagyást. Azoknak a gyerekeknek, akik nem járnak iskolába, de szeretnének tanulni, olyan foglalkozásokat tartunk, amelyek segítenek felzárkózni valamelyik oktatási intézménybe.

Három korcsoportra vannak felosztva a gyerekek: 0–6, 7–11, 12–18 évesekre. Nekem az utóbbi két korcsoporttal kell foglalkoznom. Mielőtt elkezdtem tartani a foglalkozásokat, elhatároztam, hogy mindig lesz mese, papírszínház vagy élőszavas történetmesélés; ez lesz minden foglalkozás kiindulópontja. Novemberben, amikor elkezdtem a foglalkozásokat tartani az első 7–11 éves, nagyjából roma gyerekekből álló csoportnak, meseolvasással kezdtem. Senki nem figyelt. Izegtek-mozogtak, suttoztak, vihogtak, egyszóval: unták. Elkezdtem velük beszélgetni és kiderült, hogy nekik otthon soha nem olvastak, nincs könyvük, óvodába nem jártak – aki járt, csak nagyon ritkán –, iskolában egy részük, a város szélén levő, összevont osztályban járnak. Következő alkalommal papírszínház mesét mondtam. Valamennyire lekötötte őket, de észrevették, hogy én a fakert mögül nem látom őket, ezért egymás csinytevéseire fókuszáltak.

Az első hónap úgy telt el, hogy nem volt sikerélményem, csalódott voltam, nem akartam elhinni, hogy van olyan gyerek, akit a mese nem köt le, ezért foglalkozásaimból továbbra sem hiányzott a mese, a történet. December elején Bajzáth Mária Karácsony és újévváró történetek című könyvéből kezdtem olvasni ünnepváró történeteket. Ekkor kezdtek figyelni jobban, bekapcsolódni a foglalkozásba, mert számukra is ismerős témákról meséltem: Mikulás, hóember, ajándékozás, angyal, Jézuska, karácsonyfa stb. Nemcsak a 7–11 évesek, hanem a 12–18 évesek is szívesen ültek körém, amikor látták a kezemben a meséskönyvet. Ünnepek után is arra törekszem, hogy legyen a mese az elsődleges, a 2 órás foglalkozás alatt. Amikor mondom, hogy ülünk körbe, akkor már mondják: „mese lesz”.

És hol a helye ebben a könyvtárnak? Januártól ún. külső foglalkozásokon vesznek részt a gyerekek könyvtárban, színházban, múzeumban, a polgármesteri hivatalban, rendőrségen, pékségben, kertészetben és más hasonló intézményekben. Egyrészt azért, hogy művelődjenek a minőségi rendezvények által, másrészt azért, hogy betekintsenek egy-egy szakma, munkahely mindennapjaiba, élményszerű, maradandó tapasztalatokat kapjanak.

Könyvtárunkba szinte hetente látogat el egy-egy hátrányos helyzetű csoport. Óriási élmény nekik a legelső könyvtári látogatás, nem győznek csodálkozni a rengeteg könyv láttán. Itt igazán jól érzik magukat, mert levehetik a polcra a meséskönyveket, nézegethetik anélkül, hogy valaki rájuk szólna, hogy tedd le, nem szabad stb. Itt is kapnak a gyerekek mese-, papírszínházas és más, a szövegértés fejlesztésére épülő foglalkozásokat, de a kézműveskedésben is örömeiket lelik Kovács Izabella Andrea könyvtáros vezetésével.

Az erdélyi magyar vonatkozású könyvtárak közül mindössze két könyvtárról van tudomásom, ahol van hátrányos helyzetűeknek foglalkozást. Az egyik a Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár, ahol 6–22 év közöttieknek tartanak inkluzív foglalkozást hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű (SNI), értelmi zavarokkal

”

A program hozzájárul a gyerekek képzeleti világának gazdagításához, közösségi élmények szerzéséhez, és lehetőséget biztosít számukra, hogy megtapasztalják a könyvtár barátságos, befogadó légkörét

élők és az átlagosan fejlődő diákok számára 2024 szeptemberétől. A foglalkozás céljai: az inklúziós szemlélet promotálása az oktatásban és a társadalomban, érzékenyítés a másságra, értelmi zavarokra, bullyingra, valamint a kommunikáció, gondolkodás, kreativitás, szociális készségek fejlesztése, olvasásra való nevelés és a magyar nyelv megőrzése. A foglalkozás csendeskönyvvél zajlik, vezetője Dénes Zsuzsánna, szociális munkás. A könyvtár 2025-ös évi statisztikai adatai alapján 832 látogatója volt a foglalkozásnak, így a harmadik lett a könyvtári foglalkozások népszerűségét tekintve.

A másik könyvtár, ahol hátrányos helyzetű gyerekeknek tartanak foglalkozást a szintén Székelyudvarhelyen levő Bethlen Gábor Általános Iskola Könyvtára és alegysége, a Tompa László Általános Iskola. A két intézmény közötti keretszerződés eredményeként a 2025/26-os tanév folyamán 4 könyvtári foglalkozásra kerül sor (amelyből már egy meg is valósult sikeresen), hátrányos helyzetű gyerekek számára. A foglalkozás célja: a hátrányos helyzetű, illetve sajátos nevelési igényű

gyerekek kulturális élményekkel való gazdagítása, az olvasás és a mesék iránti érdeklődés felkeltése, valamint az inklúzió nevelés támogatása. A program hozzájárul a gyerekek képzeleti világának gazdagításához, közösségi élmények szerzéséhez, és lehetőséget biztosít számukra, hogy megtapasztalják a könyvtár barátságos, befogadó légkörét. A foglalkozásokat Dunkler Réka iskolai könyvtáros tartja.

Bízom abban, hogy minden könyvtár megtalálja az utat ezekhez a gyerekekhez, mert óriási szükségük van a mesére, az odafigyelésre, olyan közösségi élményre, amely a saját környezetükön kívül egy jobb életminőségnek a lehetőségét tudja megmutatni nekik.

